

Prosperáló vidék a pandémia árnyékában Beszámoló a IX. Falukonferenciáról

Prosperous rural areas in the shadow of the pandemic Report on the 9th Village Conference

HORECZKI RÉKA, FINTA ISTVÁN

HORECZKI Réka: tudományos munkatárs, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete; 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.; horeczki.reka@krtk.hu; <https://orcid.org/0000-0003-3131-681X>

FINTA István: tudományos munkatárs, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont, Regionális Kutatások Intézete; 7621 Pécs, Papnövelde u. 22.; finta.istvan@krtk.hu; <https://orcid.org/0000-0001-6916-7325>

Réka HORECZKI: research fellow, Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies; Papnövelde u. 22., H-7621 Pécs, Hungary; horeczki.reka@krtk.hu; <https://orcid.org/0000-0003-3131-681X>

István FINTA: research fellow, Institute for Regional Studies, Centre for Economic and Regional Studies; Papnövelde u. 22., H-7621 Pécs, Hungary; finta.istvan@krtk.hu; <https://orcid.org/0000-0001-6916-7325>

Kilencedik alkalommal került megrendezésre a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont Regionális Kutatások Intézetének (KRTK RKI) immár 30 éves múltira visszatekintő rendezvénye, a Kovács Teréz által életre hívott Falukonferencia. Az elmúlt évtizedek rendezvényei közös gondolkodásra hívták a kutatókat, gyakorlati szakembereket és a döntéshozókat annak érdekében, hogy a vidék és a vidéken élők környezeti, társadalmi, gazdasági problémáit és a fejlesztés lehetőségét megvitassák. A Falukonferencia országosan is jelentős fórummá nőtte ki magát; egyetemek, kutatóintézetek, LEADER egyesületek munkatársai, minisztériumok, települések, vállalkozók, nonprofit szervezetek képviselői vettek és vesznek részt ezen a szakmai rendezvényen. A 2021. szeptember 22–24. között lezajlott konferencia „A vidéki Magyarország a pandémia korában” címet viselte.

A háromnapos rendezvény résztvevői azokra a kihívásokra kerestek választ, amelyek a vidéki Magyarországot, különösen a kistelepüléseket és az ott lakó népességet érintik. A konferencia előadásain, szekcióiban, a megbeszéléseken és vitáin mintegy 140 kolléga vett részt. A pandémia árnyékában szervezett tanácskozás a személyes jelenlét, a személyes találkozások és beszélgetések lehetősége miatt üde színfoltot jelentett az elmúlt időszak eseményei között, a Pécsi Egyházmegye Magtár Rendezvényközpont mind a szakmai, mind a közösségi eseményeknek imponáns és barátságos környezetet teremtett.

A konferencia a vidék problémáit és lehetőségeit, a vidék jelenét és jövőjét komplexen, tíz különböző szekció, három panelbeszélgetés és két plenáris ülés keretében dolgozta fel. A közös alapot a járványhelyzet – és annak vidékre gyakorolt következményei – jelentették, azonban a demográfiai változásoktól a kitérési pontokat kereső fejlesztési területeken át az önkormányzati szerepvállalás vagy a körforgásos gazdaság kérdéséig olyan előadások hangoztak el, amelyek egyszerre mutatták be az újabb tudományos kutatások eredményeit, és az aktuális szakpolitika főbb irányait helyi, nemzeti és uniós szinten egyaránt.

Az első napot a résztvevők a KRTK RKI néhai kiváló vidékkutatója, a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat egykori elnöke, Csatári Bálint emlékének szentelték. A plenáris előadások a vidék fenntarthatóságának és fejlődésének forgatókönyveit mutatták be különböző megközelítésekből. Az agrárközgazdász Fertő Imre (főigazgató, KRTK) előadásában a kistermelők járványidőszak alatti túlélési stratégiáira helyezte a hangsúlyt. Kovács Katalin (igazgató, KRTK RKI) szociológusként a magyar vidéken megfigyelhető társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek dinamikáját mutatta be, míg a politológusi és jogász megközelítés felől Pálné Kovács Ilona (kutatóprofesszor, KRTK RKI) a falvak kormányzásának ellentmondásairól beszélt. A plenáris előadásokat egy a vidék előtt álló kihívásokat körbejáró panelbeszélgetés, illetve két szekcióülés követte. A panelbeszélgetés öt fő kérdés köré szerveződött: a vidék jelentéstartalmának hangsúlyeltolódásai, a vidék elnéptelenedése, a tudásátadás és humántőke-kapacitás problémái, a helyi közösségek sokszerű változásokra adott válasza és a reziliencia. A kerekasztalbeszélgetést követő szekcióban volt tanítványok és pályatársak elevenítették fel Csatári Bálint életútját és főbb kutatási eredményeit Bajmócy Péter (SZTE TTIK) elnökle mellett. A Pálné Kovács Ilona (KRTK RKI) által vezetett szekció előadói az önkormányzati szerepvállalás lehetőségeit vizsgálták a fejlesztéspolitika, szociálpolitika és a közösségfejlesztés területein. Az előadások tematikusan és időben is széles spektrumot fogtak át a 19. századi kistalvak közigazgatási pozíciójának változásától az utóbbi évtizedek place-based alapú kormányzásán át a legfrissebb járványkezelési fejleményekig. A szekció legfontosabb, minden előadásban hangsúlyos üzenete a helyi, decentralizált megoldások fontossága és támogatásának szükségessége volt.

A konferencia második napján a résztvevők a kiemelkedő agrár- és vidékkutató, Buday-Sántha Attila emléke előtt tisztelegtek. A nap témái a professzor három fő érdeklődési köréhez kapcsolódtak: területfejlesztés, agrár- és vidékfejlesztés, valamint a környezet és fenntarthatóság. A délelőtti órákban két párhuzamos (a délutáni időszakra is áthúzódó) szekció előadásait hallgathatták meg az érdeklődők. A vidéken élő nők válságokra adott válaszait járták körbe Váradai Monika (KRTK RKI) szekciójának előadói egyfelől a gondoskodáshoz, gondozáshoz kötődő (önkéntes roma dúlák, óvónők, idősgondozók) női tapasztalatok, másfelől a vidéki nők gazdasági szerepvállalásának (vidékre költözött ökögazdálkodók és innovatív vállalkozók, tanyasi gazdálkodók) bemutatásával és elemzésével. A körforgásos gazdaság esélyeit Varjú Viktor (KRTK RKI) szekciója deduktív szemléletben

mutatta be: az előadók az EU tagországainak osztályozási eljárásait, a kis- és közepvárosi szintű tapasztalatokat, a kihívásokat és jó gyakorlatokat, a turizmus és az energiaellátás szempontjait egyaránt elemezték. A délelőtti plenáris előadók között elsőként Szabó Mátyás (European Commission DG Agriculture & Rural Development) az Európai Unió vidéki térségeinek jövőképéről és a pandémia erre gyakorolt hatásairól tájékoztatta a hallgatóságot. Juhász Anikó (Agrárgazdasáért felelős helyettes államtitkár, Agrárminisztérium) a megújuló vidék, a megújuló agrárium szellemében a Közös Agrárpolitika aktualitásait, valamint a mezőgazdasági támogatások jövőjét mutatta be, míg Balla Attila (Digitális Jólét Non-profit Kft.) a digitális térségfejlesztés új irányait vázolta fel. A csütörtöki nap panelbeszélgetése a gasztronómiai összefogásról és a minőségről szólt: a hazai gasztróforradalom elindítója és a Pannon Filharmonikusok igazgatója tartott rendhagyó vitaindítót, és a beszélgetés során élénk eszmecsere alakult ki több helyi gyakorlati szakember, étteremtulajdonos, megyei és városi döntéshozó között. A délután további részében ismét szekcióülésekre került sor. A gasztropanelt követte Gonda Tibor (PTE KTK) szekciója, amely a helyi termékek és az új gasztronómiai kínálatok növekvő szerepét mutatta be a vidéki turizmusban, a tematikus utak, a települési rendezvények, food-tourism, a kézműves termékek vonatkozásában. A Koós Bálint (KRTK RKI) vezette szekció a magyar gazdálkodók számára legnagyobb kihívást jelentő problémákkal, a munkaerőhiánnyal és a klímaváltozással, illetve ezek tudományos megközelítésével foglalkozott. Az egyik előadás például rámutatott arra, hogy a nemzetközi szakirodalomban mennyire láthatatlanok Magyarország (illetve Kelet-Közép-Európa országainak) aktuális problémái, a rangosabb tudományos folyóiratokban a térség egyoldalúan, csupán munkaerőkibocsátóként jelenik meg. A további előadások a mezőgazdasági vállalkozásokat sújtó előregedésről, az utánpótlás elapadásáról, a gazdálkodók számának évtizedes csökkenéséről, valamint a koronavírus-járvány mezőgazdasági vállalkozásokra gyakorolt hatásairól szóltak. Nagyné Molnár Melinda (MATE Fenntartható Fejlesztés és Gazdálkodás Intézet) szekciója térbeliség, a megközelíthetőség problémájára helyezte a hangsúlyt, az előadók rendkívül széleskörű empirikus kutatási eredményeket mutattak be települési és generációs metszetben. Mezei Katalin (Széchenyi Egyetem, Mezőgazdasági és Élelmiszertudományi Kar) és Mezei Cecília (MATE, KRTK RKI) szervezte a Buday-Sántha Attila professzor emléke előtt tisztelgő: „Mindenkiben rejlik valamilyen tehetség...” című ülést, amelyen volt hallgatói és tisztelői felidéztek a Professzor tudományos, tanári és közösségszervező munkásságát.

A rendezvény harmadik napján a kerekasztalbeszélgetés résztvevői a helyes természeti erőforrásgazdálkodás lehetőségeit járták körbe Sallee-Kereszturi Barbara (BARKE Iris Kft.) vezetésével. A felkért hozzászólók szerint a környezeti és a gazdasági fenntarthatóság prioritása mellett az erőforráshasznosítás során megfelelő kompetenciákra, kommunikációra, koordinációra és kompromisszumokra van szükség. Az utolsó napon zajló szekcióülések a vidéki dzsentifikáció és a fa-

lusi turizmus összefüggéseivel, a vidék fenntarthatósága és a helyi gazdaságfejlesztés lehetőségeivel foglalkoztak. A vidéki dzsentrifikációval foglalkozó előadások számos példát vonultattak fel a városból vidékre költöző állandó és ideiglenes lakosok megjelenésével járó társadalmi feszültségekre és az ezek enyhítését szolgáló kísérletekre. Az előadásokat követően a szekcióvezető, Nemes Gusztáv kezdeményezésére egy műhelymunkára is sor került, ahol a hozzászólók az alábbi kérdéseket vitatták meg: „A pandémia következtében csak felgyorsultak a vidéki környezet változását meghatározó, régóta zajló folyamatok, vagy új, minőségi változás következett be? Vajon mi marad meg mindebből a járványhelyzet elmúltával?” A fenntarthatóság problémájára helyezte szekciójában a hangsúlyt Csizmadiáné Czuppon Viktória (Pannon Egyetem GTK), így új megközelítésben találkozhattunk a foglalkoztatásfejlesztés, a szennyvízgyógykezelés, a fesztiválok, a turizmus, a tájhasználat, a rövid ellátási láncok és a falufejlesztés témaköreivel.

A konferencia sikerét nem csupán a résztvevők nagy száma és az előadások sokszínűsége látszik igazolni, de az is, hogy legalább annyi új kérdés merült fel, mint amennyit sikerült megválaszolni. Mindez pedig elég muníciót biztosít azok számára, akik aktív szerepet kívánnak vállalni e nagymúltú konferenciasorozat folytatásában.

A rendezvény szervezői ezúton is köszönetüket fejezik ki a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatnak, az Agrárminisztériumnak, valamint az ELKH Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpontjának a konferencia lebonyolításában nyújtott segítségével. 2023-ban, a jubileumi, tizedik Falukonferenciára ezúton hívunk minden kedves olvasót!